

Κάτι από την πατρίδα

Στόχοι:

- Να αναπτύξουμε ενσυναίσθηση για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους
- Να κατανοήσουμε τα αίτια που αναγκάζουν τους πρόσφυγες να ξεριζωθούν και πώς αυτά διακρίνονται από τα αίτια της μετανάστευσης
- Να αναπτύξουμε δεξιότητες διαπραγμάτευσης και συλλογικής λήψης αποφάσεων

Διάρκεια: Μία ώρα

Προτεινόμενες τάξεις: Μεγάλες τάξεις Δημοτικού

Τι χρειαζόμαστε: Πίνακας, χαρτιά post-it ή χαρτάκια μικρού μεγέθους, ένα ανά μαθητή, στυλό, προαιρετικά ένα κουτί ή σάκο για να τοποθετηθούν τα χαρτιά

Πηγές: Πακετάρω και τρέχω, Σχέδιο μαθήματος από τη Διεθνή Αμνηστία, *Περάσματα*, Παιχνίδι προσομοίωσης της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και Δραστηριότητα "3 things", *Compass*, © Συμβούλιο της Ευρώπης, (προσαρμογή)

Θέματα: Πόλεμος, πρόσφυγες, μετανάστευση, μετακίνηση πληθυσμών

Περιγραφή:

1. Κάνουμε μία εισαγωγή στο θέμα της μετακίνησης πληθυσμών με καταιγισμό ιδεών, ζητώντας από τους μαθητές να σκεφτούν τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι αλλάζουν τόπο διαμονής. Αυτοί μπορεί να αφορούν αιτίες που τους εξαναγκάζουν σε φυγή όπως π.χ. πόλεμος, φυσικές καταστροφές, δίωξη κ.λπ. ή παράγοντες που προκαλούν ή ενθαρρύνουν (παρακινούν) την μετακίνησή τους όπως π.χ. ευκαιρίες για απασχόληση ή σπουδές σε μια άλλη χώρα.
2. Σχεδιάζουμε στον πίνακα δύο λίστες μετά τον καταιγισμό ιδεών. Στην πρώτη, με τίτλο «Ανάγκη» καταγράφουμε τους λόγους που αναφέρθηκαν και που αναγκάζουν τους ανθρώπους, παρά τη θέλησή τους, να μετακινηθούν. Στη δεύτερη με τίτλο «Επιλογή» καταγράφουμε τους παράγοντες για τους οποίους επιλέγουν οι άνθρωποι να αλλάξουν χώρα διαμονής. Εξηγούμε ότι ανάλογα με την αιτία της μετακίνησης, αν δηλαδή αυτή είναι αναγκαστική ή μετά από επιλογή, κάποιος άνθρωπος χαρακτηρίζεται ως πρόσφυγας ή μετανάστης.
3. Χωρίζουμε τους μαθητές σε ομάδες με τυχαίο τρόπο, ώστε κάθε ομάδα να αποτελείται από 4-6

άτομα. Ενημερώνουμε τους μαθητές ότι κατά τη διάρκεια της δράσης θα αποτελούν μέρος μιας ομάδας ή καλύτερα μιας «οικογένειας», που προέρχεται από μία ξένη ή φανταστική χώρα και ο καθένας θα έχει μια συγκεκριμένη ταυτότητα.

4. Ζητάμε από τα μέλη κάθε ομάδας/οικογένειας να φανταστούν το προφίλ της οικογένειάς τους και να μοιράσουν μεταξύ τους ρόλους, ώστε κάθε οικογένεια να αποτελείται από δύο ενήλικες (π.χ. μητέρα, πατέρα, γιαγιά, θείο κ.λπ.) και τα υπόλοιπα μέλη της να είναι παιδιά (κόρες ή γιοι, ανάλογα με το φύλο των μαθητών που θα πάρουν το ρόλο του παιδιού). Ζητάμε από κάθε ομάδα/οικογένεια να διαλέξει ένα οικογενειακό επώνυμο και να δώσει στο κάθε μέλος της καινούρια μικρά ονόματα.
5. Αφού αφήσουμε τις ομάδες να σκεφτούν και να συζητήσουν μεταξύ τους για το προφίλ και τα ονόματα της οικογένειάς τους, ζητάμε από τους μαθητές να καθίσουν αναπαυτικά σε κύκλο ανά οικογένεια και να κλείσουν τα μάτια τους.
6. Για να βοηθήσουμε τα μέλη των ομάδων να μπουν περισσότερο στο ρόλο που επέλεξαν, διατυπώνουμε ερωτήσεις που τους βοηθούν να δημιουργήσουν στο μυαλό τους μια πιο λεπτομερή εικόνα (π.χ. «τι χρώμα είναι τα μαλλιά σου;», «πώς είναι το δωμάτιό σου;», «ποιος είναι ο αγαπημένος σου φίλος;» κ.λπ.)
7. Ενώ οι μαθητές έχουν ακόμα κλειστά τα μάτια ο εκπαιδευτικός (εμπυκνωτής) διαβάζει το παρακάτω κείμενο δυνατά:

«Είναι Κυριακή και έχετε βγει για μια συνηθισμένη οικογενειακή έξοδο στην πλατεία της πόλης σας. Ο καιρός είναι υπέροχος και έχετε ευχάριστη διάθεση, καθώς περπατάτε και μυρίζετε τα πρώτα λουλούδια της άνοιξης και τις μυρωδιές φρεσκοκομμένου καφέ και ζεστού ψωμιού από τα τριγύρω μαγαζιά.

Ξαφνικά, ένα αεροπλάνο πραγματοποιεί χαμηλή πτήση πάνω από τις στέγες των σπιτιών. Ο τρομακτικός θόρυβος σας ξαφνιάζει και σας τρομάζει. Λίγα λεπτά αργότερα εμφανίζεται από μακριά ένα ολόκληρο σμήνος αεροπλάνων και επιτίθεται στην πόλη. Βόμβες εκρήγνυνται, εκτοξεύοντας παντού θραύσματα. Πυκνός καπνός πνίγει το δρόμο όπου τυχαίνει να βρίσκεται η οικογένειά σας. Άνθρωποι ουρλιάζουν και τρέχουν προς όλες τις κατευθύνσεις.

Η οικογένειά σας χωρίζεται. Είναι αδύνατον να δείτε μέσα από τον πυκνό καπνό που κάνει το λαιμό σας να τσουζει και να πονά. Αρχίζετε να φωνάζετε κι εσείς, ελπίζοντας ότι θα βρείτε την οικογένειά σας και ότι έτσι θα μπορέσετε να ξεφύγετε όλοι μαζί. Με μεγάλη δυσκολία καταφέρνετε να εντοπίσετε μέσα στον πανικό τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς σας.

Κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών το μικρότερο παιδί της οικογένειάς σας τραυματίστηκε στο πόδι, ενώ τα πάντα γύρω είναι καλυμμένα με συντρίμμια και χαλάσματα. Συζητάτε μεταξύ σας γρήγορα και αποφασίζετε ότι η κατάσταση είναι πολύ επικίνδυνη για να παραμείνετε στην πόλη.

Έχετε ελάχιστο χρόνο μέχρι τον επόμενο βομβαρδισμό για να πάρετε μαζί σας ό,τι προλάβετε από το σπίτι σας και να τραπείτε σε φυγή αναζητώντας ασφάλεια σε άλλη περιοχή».

8. Ζητάμε από τους μαθητές να ανοίξουν τα μάτια τους και να αποφασίσουν ανά οικογένεια μέσα σε 5 λεπτά πώς θα τραπούν σε φυγή και τι θα πάρουν μαζί τους. Κάθε μέλος της οικογένειας μπορεί να πάρει μαζί του ένα αντικείμενο. Καταγράφουν το αντικείμενο αυτό στο χαρτάκι τους και συγκεντρώνουν όλα τα χαρτάκια μαζί σε ένα σάκο/κουτί ή τα κρατάει ένας από τους ενήλικες της οικογένειας.
9. Αφού βεβαιωθούμε ότι όλες οι ομάδες είναι έτοιμες, τις ενημερώνουμε ότι κατάφεραν να τραπούν σε φυγή και να φτάσουν στα σύνορα με μια γειτονική χώρα, όπου όμως έρχονται αντιμέτωποι με μια ενέδρα ενόπλων. Συμμορίες ληστών, που εκμεταλλεύονται την ευάλωτη κατάσταση του πληθυσμού που τρέπεται σε φυγή, απειλούν τις οικογένειες πριν προσπαθήσουν να περάσουν τα σύνορα. Πρέπει να εξαγοράσουν τη διάβασή τους με τα μισά από τα αντικείμενα που πήρε μαζί της η κάθε οικογένεια. Κάθε ομάδα θα πρέπει να συζητήσει και να αποφασίσει ποια αντικείμενά της θα παραδώσει στους ληστές.
10. Στο τέλος συγκεντρώνονται όλες οι οικογένειες σε κύκλο και παρουσιάζει η κάθε μία ποια αντικείμενα κατάφερε να πάρει μαζί της εγκαταλείποντας την πατρίδα της και ποια αναγκάστηκε να αφήσει πίσω.

Ερωτήσεις για συζήτηση

1. Πώς νιώσατε κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας; Γιατί;
2. Πόσο εύκολο ήταν να εγκαταλείψουν οι ομάδες το σπίτι τους από τη μια στιγμή στην άλλη; Είχατε φανταστεί αυτή την εξέλιξη για το ρόλο σας;
3. Πόσο δύσκολο ήταν να αποφασίσει κάθε μέλος τι θα πάρει μαζί του από την πατρίδα; Σας εξέπληξε κάποια επιλογή άλλων μελών ή άλλης οικογένειας;
4. Ήταν εύκολο να αποχωριστείτε τα μισά από τα αντικείμενά σας στην πορεία; Με ποιο κριτήριο τα διαλέξατε; Υπήρχαν διαφορετικές απόψεις μέσα στην οικογένεια και πώς τελικά συμβιβάστηκαν αυτές;
5. Τα αντικείμενα που διαλέξατε είχαν κάποια χρηστική ή συναισθηματική αξία; Θα σας βοηθούσαν να επιβιώσετε και να διαφύγετε σε μια άλλη χώρα, αν έπρεπε στην πραγματικότητα να εγκαταλείψετε την πατρίδα σας ως πρόσφυγες;
6. Τι θα σας έλειπε περισσότερο από την πατρίδα σας, αν έπρεπε να την εγκαταλείψετε;
7. Η δραστηριότητα αυτή ήταν ρεαλιστική; Οι πρόσφυγες έχουν πάντα το περιθώριο να μαζέψουν τα πράγματά τους;
8. Γνωρίζετε ανθρώπους που έχουν ζήσει αντίστοιχες καταστάσεις; Πόσοι μπορεί να είναι οι πρόσφυγες στον κόσμο;

Προτείνουμε στους μαθητές να κάνουν μια μικρή έρευνα στο φιλικό και οικογενειακό τους περιβάλλον. Ποιο αντικείμενο θα έπαιρναν από την πατρίδα τους, αν αναγκάζονταν να ξεριζωθούν; Υπάρχει μέσα στην οικογένεια κάποια ιστορία μετανάστευσης ή προσφυγιάς; Υπάρχουν παλιά αντικείμενα, αναμνηστικά ή κειμήλια που να έχουν διασωθεί από αυτή την εμπειρία;

Οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες για την κατάσταση των προσφύγων στον κόσμο και τις σύγχρονες συρράξεις που αναγκάζουν τους πληθυσμούς να μετακινούνται²⁰. Ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που φέρνουν οι πραγματικοί πρόσφυγες στη νέα τους πατρίδα; Στην ιστοσελίδα της Ύπατης Αρμοστείας <http://www.unhcr.gr/1family/> οι μαθητές μπορούν να βρουν σύντομες ιστορίες και φωτογραφίες προσφύγων που έχουν φτάσει την Ελλάδα με το πιο σημαντικό αντικείμενο που έφεραν μαζί τους. Διαλέγουν μια ιστορία και την παρουσιάζουν στην τάξη μαζί με πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής του πρόσφυγα που έχουν επιλέξει.

20. Ενδεικτικές πηγές για πληροφορίες και ενημέρωση σχετικά με την κατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα και τον κόσμο: www.unhcr.org (ελληνικά), www.unhcr.org (αγγλικά).